

**Danuta Milaszewicz, Małgorzata Łatuszyńska, Kesra Nermend,
Mateusz Piwowarski**

Uniwersytet Szczeciński
e-mail: danuta.milaszewicz@uesz.edu.pl

Mariusz Borawski

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny

UBÓSTWO W UNII EUROPEJSKIEJ – PORÓWNANIA CZASOWE I PRZEKROJOWE

POVERTY OF THE EUROPEAN UNION – TEMPORAL AND CROSS-SECTIONAL COMPARISONS

DOI: 10.15611/pn.2018.539.13

JEL Classification: I32

Streszczenie: Ubóstwo jest wielowymiarowym zjawiskiem społecznym, występującym w każdej gospodarce na całym świecie, a jego eliminacja stała się pierwszym z Celów Zrównoważonego Rozwoju. W związku z dużą wagą tego problemu przeciwdziałanie ubóstwu jest bardzo ważnym zagadnieniem polityki społecznej na wszystkich szczeblach – międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Polityka ta oparta powinna być na właściwej identyfikacji i pomiarze poziomu ubóstwa na obszarach jej oddziaływania. Celem artykułu jest analiza poziomu ubóstwa i jego zmian w krajach UE w latach 2005-2016. Przeprowadzono ją na podstawie 10 wskaźników (dostępnych w bazie danych Eurostatu) określających postępy w realizacji pierwszego SDG. Wskaźniki te wykorzystano do budowy wielowymiarowej wektorowej miary ubóstwa dla każdego z krajów UE w analizowanym okresie. Uzyskane wyniki wskazują na znaczne różnokierunkowe zmiany poziomu ubóstwa w badanym okresie w krajach UE.

Słowa kluczowe: pomiar ubóstwa, wektorowa miara agregatowa, kraje UE.

Summary: Poverty is a multidimensional social phenomenon occurring in every economy around the world, and its elimination became the first of the Sustainable Development Goals. Due to the great importance of this problem, preventing poverty is a very important issue of social policy at all levels: international, national and regional. This policy should be based on a proper identification and measurement of the level of poverty in the areas of its impact. The aim of the article is to analyze the level of poverty and its changes in the EU countries in 2005-2016. It was carried out on the basis of 10 indicators (available in the Eurostat database) specifying the progress in the implementation of the first SDG. These indicators were used to build a multidimensional measure of poverty for each of the EU countries. The obtained

results point to significant multi-directional changes in the level of poverty in the analyzed period in the EU countries.

Keywords: poverty measurement, aggregate measure, EU countries.

1. Wstęp

Zdaniem R. Szarfenberga [2012] ubóstwo jest jednym z najbardziej wyrazistych problemów socjalnych. O istotności tego problemu w różnych typach gospodarek świadczy przyjęcie w dokumencie Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development [UN 2015, s. 18] redukcji ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie jako pierwszego z 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs). SDGs traktowane są jako cele uniwersalne, mające zastosowanie do wszystkich krajów – ubogich, bogatych i o średnich dochodach – oraz do wszystkich grup społecznych. Nazywane są one celami globalnymi i traktowane są jako obowiązujące do 2030 roku drogowskazy, mające prowadzić wszystkie podmioty (łącznie z biznesem) we wszystkich krajach do lepiej prosperującego, sprawiedliwego i pokojowego świata [Gaffney 2015]. Cele te zakładają, że likwidacja ubóstwa musi iść w parze ze strategiami, które budują rozwój gospodarczy [UNESCO 2017, s. 6].

Określając SDGs, posiłkowano się raportem Komisji Bruntland *Our Common Future*, w którym wskazano, że „ubóstwo jest główną przyczyną i skutkiem globalnych problemów środowiskowych. W związku z tym bezcelowe jest podejmowanie prób rozwiązywania problemów środowiskowych bez szerszej perspektywy obejmującej czynniki leżące u podstaw ubóstwa na świecie oraz międzynarodowych nierówności” [WCED 1987, s. 11]. Cel pierwszy Agendy 2030 ujmuje zatem ubóstwo w sposób wieloaspektowy (wielowymiarowy) i podkreśla rosnące uznanie, że holistyczne rozumienie ubóstwa we wszystkich jego wymiarach wymaga także docenienia znaczenia przyrody oraz usług ekosystemu [Schleicher i in. 2018].

Celem artykułu jest ocena poziomu ubóstwa i jego zmian w krajach UE w okresie 2005-2016 z wykorzystaniem konstrukcji wektorowej miary syntetycznej. Aby go osiągnąć, dokonano analizy ubóstwa w krajach UE, wykorzystując wskaźniki ubóstwa pozyskane z bazy Eurostatu, a służące do oceny postępów w realizacji pierwszego z SDGs. Artykuł podzielono na trzy zasadnicze części. Pierwszą poświęcono współczesnemu rozumieniu ubóstwa w literaturze przedmiotu oraz sposobom jego pomiaru. W drugiej opisano metodykę badań, a w część trzeciej przedstawiono uzyskane wyniki analizy porównawczej.

2. Ubóstwo i jego pomiar

Ubóstwo nie ma jednoznacznej definicji, a rozumienie tego pojęcia w naukach społecznych przeszło znaczącą ewolucję – od zjawiska *stricte* ekonomicznego do wie-

lowymiarowego fenomenu obejmującego różnorodne sfery życia społecznego [Łatuszyńska, Fate 2016]. Obecnie nie utożsamia się ubóstwa jedynie z niezdolnością do zakupu dóbr uznawanych przez społeczeństwo za artykuły pierwszej potrzeby [Davis, Sanchez-Martinez 2015, s. 8], czyli nie utożsamia się go tylko z ubóstwem dochodowym (monetarnym) czy biedą absolutną.

Jedną z szerszych definicji ubóstwa przedstawił Peter Townsend [1979, s. 88], rozumiejąc to zjawisko jako brak zasobów niezbędnych do uczestnictwa w zwykłych aktywnościach, które składają się na normalne życie społeczności i niezdolność do życia na poziomie przeciętnym w danej społeczności. Takie zdefiniowanie ubóstwa stwarza możliwość określenia ubóstwa relatywnego, którego koncepcja jest odpowiedzią na zależność ubóstwa od standardu i sposobu życia w danej społeczności (np. kraju). W ten sposób uznaje się względność ubóstwa oraz wskazuje na nierówności jako istotny jego wyznacznik [Golinowska 2012, s. 97].

Takie podejście czyni definicję ubóstwa jednoznacznie zależną od otoczenia społeczno-gospodarczego, a tym samym bliższą do ujęcia aktualnie stosowanego przez Fundację Josepha Rowntree (The Joseph Rowntree Foundation – JRF)¹ i inne powszechnie znane instytucje, które przyjmują 60% średniego dochodu gospodarstw domowych za właściwy poziom progowy granicy ubóstwa [Davis, Sanchez-Martinez 2015, s. 8]. Obecnie JRF definiuje ubóstwo jako sytuację, w której zasoby osób (głównie materialne) nie są wystarczające do zaspokojenia minimalnych potrzeb (w tym udziału społecznego). Ta definicja opiera się na definicjach historycznych, ale także obejmuje elementy z szerszych definicji ubóstwa, doceniając znaczenie życia społecznego jednostki, a nie tylko jej materialnej sytuacji. W ten sposób ujmuje zarówno bezwzględne, jak i względne aspekty ubóstwa [www2].

W polskiej literaturze ekonomiczną definicję ubóstwa zaproponował Tomasz Panek. Ubóstwo określa się w niej jako sytuację, w której jednostka nie dysponuje wystarczającymi środkami, pozwalającymi na zaspokojenie jej potrzeb. Poza tą ekonomiczną definicję ubóstwa pozostają zatem inne aspekty, takie jak: kulturowe, polityczne i socjologiczne, które są objęte kategorią wykluczania społecznego [Lisicka 2013]. Z kolei Ryszard Szarfenberg definiuje ubóstwo jako sytuację względnie trwałego i niedobrowolnego niskiego poziomu zaspokojenia jednej, kilku lub wszystkich uniwersalnych i podstawowych potrzeb człowieka [Szarfenberg 2012]. Stanisława Golinowska stwierdza natomiast, że „ubóstwo traktujemy jako sytuację braku środków, pozwalających na zaspokojenie zasadniczych potrzeb ludzkich” [Golinowska 2012, s. 93].

Bardziej szczegółowo ubóstwo definiuje Bank Światowy, który przez pojęcie ubóstwa rozumie niski poziom zdrowia i edukacji, słaby dostęp do czystej wody i odpowiednich warunków sanitarnych, niewystarczające bezpieczeństwo fizyczne, brak głosu (np. politycznego), niewystarczające możliwości i szanse na lepsze życie

---

¹ Joseph Rowntree Foundation jest niezależną organizacją działającą na rzecz inspirowania zmian społecznych poprzez badania, politykę i praktykę. Więcej informacji: [www2].

[World Bank 2001]. W raportach Komisji Europejskiej wskazuje się natomiast, że ludzie żyją w ubóstwie, jeśli ich dochody i zasoby są niewystarczające do utrzymania standardu życia uważanego za akceptowalny w społeczeństwie, w którym żyją. Ubóstwo jest związane z takimi niekorzystnymi zjawiskami, jak bezrobocie, niski dochód, złe warunki mieszkaniowe, niewystarczająca opieka zdrowotna, bariery edukacyjne, brak dostępu do kultury, sportu i rekreacji [EC 2004, s. 8].

Jednym z istotnych elementów badań nad ubóstwem jest jego pomiar. W ocenach poziomu ubóstwa stosuje się zazwyczaj klasyczne agregatywne wskaźniki ubóstwa. Są to formuły statystyczne agregujące indywidualne wskaźniki umożliwiające ocenę zjawiska na poziomie kraju, w przekrojach regionalnych i lokalnych, czy też na poziomie gospodarstw domowych. Ze względu na brak wspólnej formuły w tym zakresie, w badaniach nad ubóstwem są używane różne klasyczne wskaźniki agregatywne, które dostarczają informacji o odmiennych aspektach ubóstwa. Skoncentrowane są one przede wszystkim na ocenie zasięgu ubóstwa (*headcount ratio*), jego głębokości (*poverty gap index*), dotkliwości (*poverty severity index*) oraz intensywności (*poverty intensity index*) [Pollok 2002; Panek 2014]. Są to miary oparte przede wszystkim na kryterium dochodowym. Ważnym elementem pomiaru ubóstwa jest zdefiniowanie dla przyjętych wskaźników (miar) granicznych wielkości (linii lub progów), poniżej których dana jednostka lub grupa będzie uznana za biedną (wykluczoną lub marginalizowaną). Owe wielkości będą oddzielały biednych od niebiednych, wykluczonych od niewykluczonych itp. Mogą być pieniężne (na przykład w obszarze dochodów będzie to określony poziom dochodów lub konsumpcji) lub niepieniężne (na przykład w obszarze edukacji linią ubóstwa będzie określony poziom umiejętności czytania i pisania). Ustalenie odpowiednich granic ubóstwa jest zawsze jedną z najtrudniejszych spraw.

W ostatnich latach narasta jednak konsensus co do niewystarczalności mierników ubóstwa dochodowego i konieczności uwzględniania wielowymiarowości tego zjawiska [Alkire, Santos 2013]. W wielu badaniach nie tylko pojęcie ubóstwa ma wiele wymiarów, ale także jego pomiar obejmuje wskaźniki monetarne i niepieniężne [Węziak-Białowolska, Dijkstra 2014, s. 6-7]. Najbardziej powszechnie stosowanymi wielowymiarowymi miarami ubóstwa są Indeks Ubóstwa Społecznego (*Human Poverty Index – HPI*) oraz Wielowymiarowy Wskaźnik Ubóstwa (*Multidimensional Poverty Index – MPI*) [UNDP 2013]. HPI to syntetyczny miernik przedstawiający poziom ubóstwa społeczeństwa w nawiązaniu do rozwoju ludności, do 2010 roku obliczany był osobno dla krajów rozwiniętych oraz rozwijających się. Wskaźnik ten określa skalę „zubożenia” w takich obszarach życia społecznego, jak: stan zdrowia i trwanie życia ludności, poziom osiągnięć edukacyjnych społeczeństwa oraz podział dochodów i standard życia. MPI skonstruowany został w 2010 roku na Uniwersytecie Oksfordzkim we współpracy z Oxford Poverty and Human Development Initiative, przy wsparciu ONZ [www3]. Jest on stosowany, zamiast HPI, do mierzenia zjawiska ubóstwa w bardziej precyzyjny sposób. Uwzględnia on trzy wymiary rozwoju społecznego: zdrowie, edukację oraz standard życia, które zo-

stały rozbite na 10 współczynników: odżywianie i śmiertelność dzieci, lata edukacji i frekwencja w szkole, dostęp do bezpiecznej wody pitnej, elektryczności, czystego paliwa do gotowania, warunki sanitarne, brak podłogi w domu, posiadanie jednego dobra trwałego użytku (radia, telewizora, lodówki, roweru, motoroweru albo samochodu) [Naïri Quinn 2017, s. 13].

Przedstawione sposoby pomiaru poziomu ubóstwa, uwzględniające wielowymiarowość tego problemu społeczno-gospodarczego, pozwalają na mierzenie ubóstwa w sposób statyczny, w danym momencie czasu, pomijając zmiany różnych jego form i wymiarów w czasie. Ubóstwo jest zjawiskiem niekorzystnym, które należy dobrze poznać i umiejętnie mu przeciwdziałać. Dlatego jego badanie nie może opierać się jedynie na metodach statycznych, a analiza zmian tego zjawiska w czasie w różnych jego wymiarach powinna być standardem w ocenie efektów polityki społeczno-gospodarczej mającej na celu redukcję ubóstwa. Poniżej przedstawiono propozycję oceny zjawiska ubóstwa, uwzględniającą jego dynamikę.

3. Metodyka badań

Monitorowanie 1 SDG w UE koncentruje się na postępach poczynionych w zakresie zmniejszania ubóstwa wielowymiarowego oraz na zapewnieniu zaspokojenia podstawowych potrzeb obywateli UE [www1]. Do badania stopnia realizacji tego celu w krajach UE przyjęty jest następujący zestaw wskaźników [www1]:

1. Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w proc. populacji ogółem).

2. Osoby zagrożone ubóstwem dochodowym (po uwzględnieniu transferów socjalnych) (w proc. populacji ogółem).

3. Osoby żyjące w trudnych warunkach materialnych (w proc. populacji ogółem).

4. Osoby żyjące w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy (w proc. populacji poniżej 60. roku życia).

5. Wskaźnik obciążenia kosztami mieszkaniowymi według statusu ubóstwa (w proc. populacji ogółem).

6. Ludność mieszkająca w mieszkaniu o złym stanie (w proc. populacji ogółem).

7. Zgłoszone przez pacjenta niezaspokojone zapotrzebowanie na opiekę medyczną (ze szczególnego powodu) (w proc. populacji powyżej 16. roku życia).

8. Ludność niemająca podstawowych udogodnień sanitarnych według statusu ubóstwa (w proc. populacji ogółem).

9. Ludność, która nie jest w stanie odpowiednio ogrzać domu według statusu ubóstwa (w proc. populacji ogółem).

10. Wskaźnik przeludnienia według statusu ubóstwa (w proc. populacji ogółem).

Wskaźniki te mogą być wykorzystane do budowy miar syntetycznych, pozwalających na wyznaczanie poziomu ubóstwa oraz jego porównania czasowe (zmian w czasie) i przestrzenne. Na ich podstawie na potrzeby artykułu obliczono wekto-

rowe miary syntetyczne (*Vector Measure Construction Method* – VMCM) ubóstwa dla każdego z badanych krajów, wykorzystując do ich budowy własności rachunku wektorowego (w oparciu o definicję iloczynu skalarnego, bez odwoływania się do miary odległości)². Metoda ta dopuszcza istnienie obiektów nietypowych, znaczenie różniących się od pozostałych. Podejście takie umożliwia także tworzenie rankingu, klasyfikację obiektów oraz badanie dynamiki zmian analizowanego zjawiska.

W badaniach uwzględniono 25 krajów UE, ponieważ trzy kraje członkowskie UE (Chorwacja, Dania, Szwecja) należało wyeliminować z badań ze względu na brak kompletnych danych na temat ubóstwa za okres 2005-2016.

4. Wyniki

W oparciu o dane na temat ubóstwa w krajach UE, pochodzących z przedziału czasowego 2005-2016, zbudowano wzorzec dla 2005 roku, który posłużył jako punkt odniesienia analizy porównawczej dla badanych krajów w dwóch skrajnych latach uwzględnianego okresu. Pozwoliło to na ukazanie poziomu ubóstwa w badanych krajach oraz porównanie zmian, jakie zaszły w analizowanym okresie, bez konieczności ukazywania i analizy zmian poziomu ubóstwa, jakie miały miejsce w każdym roku analizy. Uzyskane wyniki w postaci miar agregatowych dla każdego z badanych krajów przedstawiono w tabeli 1.

---

² Procedura badawcza budowy takiej miary składa się przeważnie z ośmiu etapów: dobór, eliminacja zmiennych diagnostycznych, określenie ich charakteru, nadawanie zmiennym diagnostycznym wag, normalizacja zmiennych, wyznaczenie wzorca i antywzorca, budowa miary agregatywnej, podział obiektów na klasy. W przypadku wykorzystania wskaźników ubóstwa, podawanych w bazie Eurostatu, dwa pierwsze etapy zostały pominięte, ponieważ uwzględniono wszystkie zmienne wykorzystywane w UE do oceny stopnia realizacji 1 SDG. W etapie trzecim wskaźniki te podzielone zostały na stymulanty, destymulanty i nominanty. Kryterium podziału jest sposób oddziaływania każdej wyróżnionej zmiennej na poziom ubóstwa w badanych krajach. W czwartym nadano im jednakowe wagi, a w piątym poddano je normalizacji. Następnie określono wzorzec i antywzorzec. W miarach wektorowych ważny jest nie tylko wzorzec i jego położenie, ale także kierunek (wektor) wskazujący położenie obiektów najlepszych. Kierunek wyznacza się na podstawie wzorca mającego wysokie wartości stymulant i niskie destymulant oraz antywzorca mającego niskie wartości stymulant i wysokie destymulant. Jako współrzędne wzorca przyjęto wartości trzeciego kwartyla dla stymulant i pierwszego kwartyla dla destymulant. Antywzorzec określono na podstawie wartości pierwszego kwartyla dla stymulant i trzeciego kwartyla dla destymulant. Różnica wzorca i antywzorca jest wektorem wyznaczającym pewien kierunek w przestrzeni. Wzdłuż tego kierunku obliczana została w etapie siódmym wartość miary syntetycznej dla każdego obiektu (kraj). Dla tak skonstruowanej miary wszystkie obiekty lepsze od antywzorca i gorsze od wzorca mają wartość miary w zakresie od zera do jeden. Dla obiektów lepszych od wzorca wektorowe miary syntetyczne mają wartości większe od jeden. Obiekty gorsze od antywzorca charakteryzują się ujemną wartością miary. Dzięki temu można łatwo określić położenie obiektu w rankingu (etap ósmy) względem wzorca i antywzorca. Szerszy opis metody wykorzystanej do tworzenia wektorowych miar syntetycznych znajduje się w: [Nermend 2017, s. 143-151; Miłaszewicz, Nermend 2014].

Tabela 1. Wartości VMCM oraz ranking krajów UE dla roku 2005 i 2016 (przedział 2005-2016)

Wyniki dla roku 2005, wzorzec rok 2005			Wyniki dla roku 2016, wzorzec rok 2005		
Kraj	Wartość VMCM	Klasa	Kraj	Wartość VMCM	Klasa
Finlandia	4,331405	1	Finlandia	4,174976	1
Luksemburg	4,017611	1	Czechy	3,801552	1
Austria	4,007099	1	Malta	3,691067	1
Malta	3,910434	1	Austria	3,485677	1
Francja	3,627382	1	Francja	3,353817	1
Słowenia	2,696265	2	Holandia	3,015486	2
Holandia	2,623953	2	Słowenia	2,686604	2
Irlandia	2,484670	2	Słowacja	2,556605	2
Belgia	2,449206	2	Luksemburg	2,538398	2
Hiszpania	2,388033	2	Irlandia	2,238362	2
Czechy	2,274562	2	W. Brytania	2,230718	2
Niemcy	2,162687	2	Belgia	2,224804	2
W. Brytania	1,508615	3	Estonia	2,113401	3
Cypr	1,452101	3	Niemcy	2,044179	3
Portugalia	1,388458	3	Polska	1,798574	3
Słowacja	1,199684	3	Cypr	1,727453	3
Włochy	0,550838	3	Hiszpania	1,206837	3
Estonia	0,121093	4	Węgry	1,035740	3
Rumunia	0	4	Portugalia	0,902734	3
Grecja	-0,478879	4	Włochy	0,162231	4
Węgry	-0,993582	4	Litwa	0,117903	4
Bułgaria	-1,373742	4	Łotwa	-0,175151	4
Litwa	-2,381633	4	Rumunia	-1,840548	4
Polska	-4,073570	4	Bułgaria	-2,100671	4
Łotwa	-4,131814	4	Grecja	-3,146309	4

Źródło: opracowanie własne.

Według dokonanej oceny w 2005 roku najniższy poziom ubóstwa występował w Finlandii, a na Łotwie poziom biedy był najwyższy wśród badanych krajów. Różnica wartości miar agregatowych obliczonych dla tych dwóch krajów wskazuje na ogromne zróżnicowanie poziomu ubóstwa nie tylko w tych dwóch skrajnych przypadkach. Z wyjątkiem Malty do 1. klasy krajów, charakteryzujących się niskim poziomem ubóstwa, należały cztery kraje uznawane za europejskie kraje wysoko rozwinięte i należące do grupy krajów tzw. starej UE. Klasa 4. (kraje o najwyższym poziomie biedy) składa się natomiast z ośmiu krajów, które poza Grecją, określone są mianem krajów tzw. nowej UE (weszły w skład UE po 2003 roku).

Co istotne, sześć krajów z klasy 4. (Grecja, Węgry, Bułgaria, Litwa, Polska i Łotwa) charakteryzuje się wielkością miary agregatowej mniejszą od antywzorca, co wskazuje na względny głęboki poziom biedy w tych krajach. W pozostałych dwóch klasach krajów na uwagę zasługuje pozycja Słowenii, która otwiera klasę 2. (krajów o średnim poziomie ubóstwa), oraz Czech, które znalazły się w tej samej klasie, tuż przed Niemcami, które tę klasę zamykają. Tuż za Niemcami sklasyfikowana została Wielka Brytania otwierająca 3. klasę (sześciu krajów o wysokim poziomie ubóstwa), w przypadku której wartość miary agregatowej jest jednak 1,4 razy mniejsza niż dla Niemiec, wskazując na duże różnice w poziomie ubóstwa w tych dwóch krajach.

W porównaniu z sytuacją z 2005 roku w badanym okresie zaszły duże zmiany w poziomie ubóstwa w krajach UE. W roku 2016, mimo że Finlandia pozostała liderem wśród krajów o najniższym poziomie ubóstwa, to był on jednak wyższy niż w 2005 roku. Na ostatnim miejscu w rankingu z 2016 roku znalazła się Grecja z wartością miary agregatowej prawie 3-krotnie mniejszą niż w 2005 roku, co wskazuje na znaczne pogłębienie się ubóstwa w tym kraju. Zwiększenie poziomu ubóstwa odnotowano aż w przypadku 15 z badanych krajów³, w 10 pozostałych poziom biedy był mniejszy⁴ niż w 2005 roku. Wśród tych ostatnich krajów 8 to tzw. nowe kraje UE, przyjęte do tego ugrupowania w maju 2004 roku.

W przypadku 8 krajów zmiany w poziomie ubóstwa, wyrażane zagregowaną miarą, spowodowały przetasowania składu grup w rankingu z 2016 roku. Czechy przeszły do klasy 1. na miejsce Luksemburga, w którym sytuacja pogorszyła się, przyczyniając się do spadku tego kraju do klasy 2. Zwiększenie poziomu ubóstwa w Hiszpania i Niemczech spowodowało przesunięcie tych krajów z klasy 2. do 3., a Włoch z klasy 3. do 4. Zmniejszenie poziomu ubóstwa w analizowanym okresie w Wielkiej Brytanii przesunęło ten kraj z klasy 3. do 2., a zmniejszenie biedy w Estonii i Polsce umożliwiło ich przejście z klasy 4. do 3. Jednak największe ograniczenie ubóstwa w analizowanym okresie nastąpiło na Łotwie i Litwie. Mimo to kraje te pozostały w dalszym ciągu w klasie krajów charakteryzujących się najwyższym poziomem biedy (klasa 4).

5. Zakończenie

Analizowane zmiany poziomu ubóstwa w poszczególnych krajach UE w badanym okresie przyczyniły się w konsekwencji do zwiększenia średniego poziomu ubóstwa w UE i jednocześnie do zmniejszenia różnic w poziomie biedy między krajami⁵.

³ Oprócz wymienionych już Finlandii i Grecji niższą wartość miary agregatowej w 2016 roku miały także: Luksemburg, Austria, Malta, Francja, Słowenia, Irlandia, Belgia, Hiszpania, Niemcy, Portugalia, Włochy, Rumunia, Bułgaria.

⁴ Są to: Holandia, Czechy, Wielka Brytania, Cypr, Słowacja, Estonia, Węgry, Litwa, Polska i Łotwa.

⁵ Średnia wartość wektorowej miary agregatowej dla wszystkich analizowanych krajów w 2005 roku przyjęła wartość 1,190435, a w 2016 roku 1,593778. Wartość odchylenia standardowego wynosiła odpowiednio 2,34 oraz 1,85. Oznacza to zmniejszenie obszaru zmienności w 2016 roku.

Generalne zmniejszenie poziomu biedy w tzw. nowych krajach UE i jej zwiększenie w tzw. krajach starych UE w analizowanym okresie może być wyjaśniane dwiema głównymi przyczynami. Pierwszą jest kryzys finansowy, który rozpoczął się w 2008 roku, a jego skutki dotknęły bardziej grupę tzw. starych krajów UE. Drugą, będącą w pewnym sensie konsekwencją kryzysu finansowego, jest skala migracji z krajów o względnie wyższym poziomie biedy do krajów, w których społeczeństwa są bogatsze, co prowadzi do zwiększenia poziomu ubóstwa w tych drugich.

Komisja Europejska wskazuje, że rola Unii Europejskiej w osiągnięciu pierwszego SDG – „Położyć kres ubóstwu we wszystkich jego formach” – zgodnie z zasadą pomocniczości polega głównie na wspieraniu państw członkowskich w walce z ubóstwem poprzez pomoc w osiągnięciu przez nie głównego celu strategii Europa 2020 w kontekście, w którym ostatni kryzys wpłynął na postępy w jego realizacji [EC 2016, s. 4]. Jednak aby ta pomoc była właściwie nakierowana, adekwatna oraz skuteczna, istnieje potrzeba właściwego pomiaru ubóstwa w różnych jego aspektach w poszczególnych gospodarkach, czyli doboru metod i mierników, które powinny być stosowane w tym celu, oraz powszechnie wykorzystywane w czasowych i przekrojowych analizach porównawczych. Artykuł stanowi jedną z propozycji takiego sposobu pomiaru wielowymiarowego zjawiska ubóstwa, który może być powszechnie wykorzystany do oceny nie tylko poziomu ubóstwa, ale także zachodzących w nim zmian w ujęciu czasowym i przekrojowym.

Literatura

- Alkire S., Santos M.A., 2013, *A multidimensional approach: Poverty measurement & beyond*, Social Indicators Research, no. 112, s. 239-257.
- Davis P.E., Sanchez-Martinez M., 2015, *Economic theories of poverty*, Joseph Rowntree Foundation, <https://www.jrf.org.uk/report/economic-theories-poverty> (14.03.2018).
- EC, 2004, Joint report by the Commission and the Council on social inclusion, Brussels.
- EC, 2016, Next steps for a sustainable European future European action for sustainability, Communication from the Commission to the European Parliament, COM(2016) 739 final.
- Gaffney O., 2015, *10 Facts about the sustainable development goals*, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2015/09/10-things-to-know-about-the-sustainable-development-goals/> (14.03.2018).
- Golinowska S., 2012, *O biedzie i polityce jej zwalczania współcześnie. Podejście porównawcze w świetle Europejskiego Roku Zwalczania Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego*, [w:] Kubiak H.E. (red.), *Polska bieda w świetle Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków.
- Lisicka I., 2013, *Pomiar ubóstwa gospodarstw domowych w Polsce – ujęcie klasyczne*, ZN SGGW w Warszawie. *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, nr 102, s. 37-48.
- Łatuszyńska M., Fate S., 2016, *Polityka walki z ubóstwem na poziomie unijnym i krajowym*, *Studia i Prace WNEiZ US*, nr 46, tom 1, s. 51-64.
- Miłaszewicz D., Nermend K., 2014, *Application of MAJR aggregate measure in the governance quality testing in the EU-28*, MIBE, vol. 15, nr 1, s. 125-132.

- Nairi Quinn N., 2017, *The Global Multidimensional Poverty Index*, EC Joint Research Centre, https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/01%20-%20Global%20Multidimensional%20Poverty%20Index%20-%20Natalie%20Nairi%20Quinn_0.pdf (25.05.2018).
- Nermend K., 2017, *Metody analizy wielokryterialnej i wielowymiarowej we wspomaganiu decyzji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Panek T., 2014, *Statystyka społeczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Pollok, A., 2002, *Metody analizy ekonomicznej zjawiska ubóstwa*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, nr LXIV (4), s. 149- 171.
- Schleicher J., Schaafsma M., Burgess N.D., Sandbrook Ch., Danks F., Cowie Ch., Vira B., 2018, *Poorer without It? The neglected role of the natural environment in poverty and wellbeing*, *Sustainable Development*, no. 26, s. 83-98.
- Szarfenberg R., 2012, *Status społeczno-ekonomiczny w kontekście polityki antydyskryminacyjnej oraz społecznej*, Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej, http://www.tea.org.pl/userfiles/file/Ubostwo%20-%20polityka%20spoleczna%20a%20polityka%20antydyskryminacyjna_RSzarfenberg.pdf (15.04.2018).
- Townsend P., 1979, *Poverty in the United Kingdom*, Allen Lane and Penguin Books, London.
- UN, 2015, *Transforming Our World: The 2030 Agenda For Sustainable Development*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf> (15.03.2018).
- UNDP, 2013, *Human Development Report 2013. The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World*.
- UNESCO, 2017, *Education for Sustainable Development Goals Learning Objectives*, <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002474/247444e.pdf> (15.03.2018).
- WCED, 1987, *Our Common Future*, [in:] *Report from the UN World Commission on Environment and Development*, Oxford.
- Węziak-Białowolska D., Dijkstra L., 2014, *Regional Human Poverty Index. Poverty in the regions of the European Union*, Joint Research Centre EUR, <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/regional-human-poverty-index-poverty-regions-european-union> (4.05.2018).
- World Bank, 2001, *World Development Report 2000/2001: Attacking Poverty*, The World Bank, Washington.

Źródła internetowe

- www1, SDG 1, No poverty, Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/no-poverty> (21.05.2018).
- www2, <https://www.jrf.org.uk> (18.05.2018).
- www3, <http://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/MPI-One-Page-final.pdf> (28.04.2018).